

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANI

MUSTAFA V. KOÇ'UN

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ TOPLANTISI

AÇILIŞ KONUŞMASI

1 Ekim 2009

Sabancı Center, İstanbul

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxioffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

TÜSİAD'ın değerli üyeleri, değerli basın mensupları,

Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanımız adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Haziran ayındaki son buluşmamızdan bu yana küresel krizi ilgilendiren konularda bir dizi yeni değerlendirme ile yüz yüze geldik. Yaz ortalarından itibaren bazı öncü küresel göstergelerde izlenen iyileşmeler, birçok yorumcu tarafından, “krizde dibi gördüğümüz” biçiminde yorumlandı.

Bazı kötümserler ise iyileşme dönemine girdiğimiz yönündeki algıların yanıltıcı olduğunu savundular. Hepimiz iyimser olmaya daha yatkınız, ama bugün için ne yazık ki “çok şükür geçti” diyemiyoruz. Buna karşılık, son dönemlerde yapılan bazı değerlendirmeler, bizi dikkati elden bırakmamaya sevk ediyor.

Hatırlayacaksınız, krizin başlangıcı sırasında küresel finans piyasalarına çok sıkı regülasyonlar getirileceği, finansal kurumların yapılarının kökten değişeceği beklentileri yaygındı. Ama bu bugüne kadar gerçekleşmedi.

Devletlerin büyük küresel finans kuruluşlarına görülmemiş ölçüde sermaye enjekte ederek ortak olmasını, “finans dünyasında yapısal bir değişim” olarak değerlendirmek belki mümkün... Ama buna piyasa ekonomisi penceresinden bakıldığında bu yapının sürdürülebilir olmadığı da açık.

ABD’de ve başka ülkelerde, eskisinden daha büyük bankaların olması, ancak bu bankaların iş modellerinde ve onları denetleyen sistemlerde bir değişiklik olmaması bazı ekonomistleri ciddi biçimde korkutuyor.

Öte yandan, ABD Başkanı Obama’nın Wall Street’e hitaben, “Aklınızı başınıza toplayın, artık devlet yardımı yok” demiş olması da tedirginliği artırıyor.

Bütün bunlardan hemen olumsuz sonuçlar çıkarma niyetinde değiliz. Ama, sürecin inişli çıkışlı bir seyri olabileceği yönündeki bazı tahminler varlığını sürdürdüğüne göre, sistemin kendini korumak için ne yaptığı sorusu önümüzde bütün heybetiyle duruyor demektir. Bu sorunun gerektirdiği aksiyonları ABD’nin ve birkaç gelişmiş ülkenin kendiliğinden almasını beklemek gerçekçi olmayabilir.

Bugüne kadar kendisinden beklenen performansı pek gösteremeyen G-20’nin küresel planda etkili önlemler alınması için gelişmiş ülkelere baskı yapması şart gibi gözüküyor. Bu noktada, Türkiye’nin, yalnız bölgedeki aktivitesiyle değil, üyesi olduğu G-20’deki duruşuyla da uluslararası planda kendini göstermesi gerektiğini düşünüyoruz.

Bizim krizle olan ilişkimize gelince... Hükümetimiz, krizin ülkemizi de ciddi biçimde etkilediğini ancak uzun zaman içinde ve kademeli biçimde kabul edebildi.

2009 tahminlerimiz yüzde 4 büyüme seviyesindeyken, bunu önce yüzde 3,6 küçülmeye, şimdi de yılsonu itibarıyla yüzde 6 küçülmeye revize etmiş olmamız, bu kademeli kabullenmenin en belirgin göstergesi.

Evet, bankacılık sektörümüz 2001 krizi sonrası bir dizi reformdan geçmiş, yakın zamanda sermaye açısından fevkalade güçlenmişti. Portföylerde kayda değer oranda düşük kaliteli aktif bulunmuyordu. Ama kriz, ülkeye girişi kapısını reel sektörde bulmuştu.

Üretimin, ihracatın ve istihdamın daha krizin ilk aylarında verdiği olumsuz sinyaller çok açıktı. Tüketime destek vermek için yapılan vergi indirimleri, daralan ekonominin vergi gelirlerini düşürmesi, kamu harcamalarında kısmen seçimin, kısmen de kriz etkisini hafifletme çabalarının getirdiği hızlı yükselmenin gelir-gider makasını iyice açtığına şahit olduk.

Böyle bir ortamda kendi yağımızla kavrulma düşüncesi ne kadar doğrudu? Acaba IMF anlaşması krizin ilk günlerinde tamamlanabilseydi, sağlanacak ucuz kaynağın ve bunun diğer dış kaynak girişlerine yapacağı etkinin ekonomideki daralmayı yavaşlatma gücü ne olurdu? Bunlar, gerçekten tartışmaya değer sorular.

Bulduğumuz ülke grubunda ekonomisi en çok küçülen birkaç ülke içinde yer alıyor olmamıza rağmen, bazı makro göstergelerdeki iyileşmeler ne ölçüde övgüyle söz edebileceğimiz bir gelişmedir, bunu da sorgulamakta yarar görüyorum.

Yeni bir orta vadeli program dönemine girerken, görülüyor ki, daha iki-üç yıl arzu ettiğimiz büyüme temposunu yakalayamayacağız. Büyümedeki ivme kaybı, bizi işsizliğin olumsuz sonuçları ile birkaç yıl daha uğraşmak mecburiyetinde bırakacak.

Mevcut orta vadeli programda belirgin bir harcama reformu ve ülkemizi muhtemel dış şoklara karşı bağışık kılacak güvenli bir mali dengeyi göremiyoruz. Türkiye'nin arzu edilen seviyede büyüebilmesi açısından dış kaynak belli bir süre daha kritik öneme sahiptir.

Bu bağlamda IMF kaynağını dışlama lüksüne acaba sahip miyiz? Öte yandan mali kuralın programa eklenmesiyle program gerçek bir orta vadeli programa dönüşecektir. Bu unsurları orta vadeli program içinde konuşmazsak, bu programın iyi niyetli, uzun vadeli bir kalkınma planından ne farkı kalır?

Değerli üyeler,

Ekonomide mali disiplini ve güven faktörünü konuşuyor olmak bizi ister istemez siyaset üzerine düşünmeye sevk ediyor. Yakın tarih tecrübemiz bize gösteriyor ki, ekonomik potansiyelimizi gerçekleştirmede yaşadığımız eksikliklerin ve gecikmelerin gerisinde hep siyasi istikrarı sağlama konusundaki yetersizliğimiz yatıyor.

Siyasi istikrar derken, bunu dar bir tanımla ele almak istemiyorum. Yurt içinde, standartları yüksek bir demokratik zeminde toplumsal huzuru bozmayan bir siyasi rekabeti kast ediyorum. Yurt dışında ise, ekonomisinin büyüklüğüne eşdeğer platformlarda etkin olabilen, bölgesinde kendini saydıran, komşularıyla çatışmalarını bertaraf etmiş bir ülke olmaktan söz ediyorum.

TÜSİAD olarak yıllarca Türkiye'nin tüm komşularıyla sorunlu olmasını zaman zaman eleştirdik. Bu nedenle on yıllar sonra ilk defa kronik dış politika sorunlarımızda bazı adımlar atılıyor olmasını memnuniyetle karşılıyoruz.

Ortadoğu’da anlaşmazlıkların çözümüne katkıda bulunmak; Suriye ve Irak ile olumlu ilişkiler geliştirmek, İran ile diyalog kapısını açık tutma konusunda katkı sunan ülke olmak, Rusya ile stratejik işbirliğine girmek ve nihayet Ermenistan ile tüm dünyanın dikkatle izlediği bir açılımın ilk adımlarını atmak, hükümetin çok önemli başarıları olarak tarihe geçecektir. Dileğimiz aynı başarının hükümetin kararlılıkla çaba sarfettiği Kıbrıs Meselesi’nde de gösterilmesidir.

Ne yazık ki, bu başarılı dış politik icraat listesinde henüz AB’yi göremiyoruz. Türkiye-AB ilişkilerinin bugün içine girdiği çıkmazda, AB’nin bizden çok daha fazla sorumluluğu olduğu bir gerçektir.

Kıbrıs’ta çözüm yanlısı Türk tarafını adeta cezalandıran, çözüm sağlanmadan taraflardan birini üye kabul eden ve bazı politikacıları, Türkiye’yi üyelik dışına itmek için açıkça “meşru” yollar arayan bir AB’nin sorumluluktaki payının çok yüksek olduğu açıkça görülmektedir. AB’nin bizi soktuğu yol, Türkiye’de ciddi bir güven bunalımına ve siyasi reform sürecinin yavaşlamasına yol açtı.

Finlandiya eski Cumhurbaşkanı ve Bağımsız Türkiye Komisyonu Başkanı Ahtisaari’ye göre AB Türkiye’yi kaybetmek üzeredir ve bundan ciddi zarar görecektir. Bu taraftan baktığımızda, böyle bir gelişmeden ülke olarak bizim de zarar göreceğimiz aşıkardır.

Türkiye’de geçmiş tüm hükümetler, ellerini çabuk tutma konusunda son derece isteksiz davrandıkları için, bugün AB içindeki bazı ülkelerin, kendi iç siyasi sorunları nedeniyle bizi oyunun dışına sürüklemek istemesine maalesef seyirci kalıyoruz.

Hükümet bu tıkanmayı açmanın yolunu bölgede Türkiye’nin gücünü pekiştirmekte bulmuş olabilir. Bölgesinde güçlü bir Türkiye’nin AB ile pazarlık masasına eli daha kuvvetli oturacağı da bir gerçektir. Ancak bir başka önemli gerçek de, o pazarlık masasında arkada güçlü bir kamuoyu desteğinin olması gerektiğidir.

Eğer 2014’te AB’ye tam üyelik hedefimizi hala muhafaza ediyorsak, bunun ancak topyekûn bir destek ve seferberlikle gerçekleşebileceğini aklımızdan çıkarmamız gerekir.

Değerli üyeler,

Yakın tarihimiz boyunca ekonomiyi etkileyen temel faktörlerden biri olarak gördüğümüz siyasi istikrarın en önemli bileşenlerinden birinin, yurt içinde standartları yüksek bir demokratik zeminde, toplumsal huzuru bozmayan bir siyasi rekabet olduğunun altını biraz önce çizmiştim.

Bunu söylememin sebebinin, ülkemizde son dönemlerde her gün artan kutuplaşma ve diyalogsuzluk ortamı olduğunu herhalde tahmin edersiniz. Siyaseti kavga ortamından çıkarmanın bir mevzuat meselesi olmaktan çok bir kültür meselesi olması işimizi daha da zorlaştırıyor. Ancak işimizi zorlaştıran unsurlar bununla sınırlı değil.

Çağdaş demokrasinin vazgeçilmez unsurlarından biri toplumsal yapıyı adaletli biçimde temsil eden bir yasama organı ve vicdani kanaatleriyle hareket eden millet temsilcileridir.

Bir başka vazgeçilmez unsur, kamu çıkarlarını parti çıkarlarının üzerinde tutan bir yürütmedir. Çok önemli bir çağdaş demokrasi göstergesi, siyasallaşmamış, yalnızca yasalara ve hukuk devleti ilkelerine bağlı yargı ve güvenlik kuvvetleridir.

Her yönüyle özgür bir medyayı, ifade özgürlüğüne sahip, kültürel kimliği koruma altına alınmış vatandaşları, etkinlikleri hükümetlerden bağımsız biçimde denetleyebilen özerk kurumları ve nihayet, tanımı gereği hükümetlerden bağımsız sivil toplum kuruluşlarını da çağdaş bir demokrasinin güvencesi olan kurumlar arasına eklemeliyiz.

Türkiye bunlardan hangisini ele alırsanız alın, farklı sorunlarla karşılaşıldığını görürsünüz. Bunlar bugün ortaya çıkmamıştır, geçmiş hükümetlerin ve parlamentoların zamanında filizlenip gelişmiştir.

Ayrıca, bu sorunların oluşmasında ve gelişmesinde siyaset kurumlarının olduğu kadar, siyaset dışı kurumların da rolü ve sorumluluğu olmuştur. Ancak sorunların giderilmesinde mevcut hükümetten ve parlamentodan birtakım beklentilerimizin olması da kaçınılmazdır.

Bilinen konulara uzun uzadıya değinerek burada zamanınızı almak istemiyorum. Ancak şu çok açıktır ki, iş dünyası, bugün, son dönemlerde vergi kurumunun siyasallaşmasından ciddi endişe duymaktadır.

TÜSİAD uzun süredir sağlıklı bir demokrasinin işlerlik kazanabilmesi için siyasi iradeden tam bağımsız çalışabilen bir “gelir idaresi”nin gerekli olduğunu her fırsatta dile getirmektedir.

Demokratik standartlarımız açısından önemli bulduğum bir diğer örnek de parlamentomuzun teşkili ile ilgilidir. Kamuoyunda “Kürt Açılımı” olarak ifadesini bulan hükümetin demokratik açılımını yerinde ve olumlu buluyoruz.

Bireysel ve kültürel hakların geliştirilmesi hususunda bir tereddüt yaratmasına izin vermemek kaydıyla, konunun esas olarak bir “Demokratik Açılım” biçiminde ele alınması gerektiği hususundaki yaklaşımı destekliyoruz. Ama bir noktayı anlamakta güçlük çekiyoruz.

Parlamentar temsilde bir adalet sağlanmadan, “Demokratik Açılım”dan söz etmek nasıl mümkün olabilir? Nasıl oluyor da parlamentomuz, yüzde 10’luk barajın devam etmesini demokratik açılımla bağdaştırabiliyor.

Bir açılım söz konusu olacaksa önce barajı indirmenin ve parlamentoda temsilin yolunu genişletmek düşünülmeli ve neredeyse hiçbir ülke parlamentosunda örneği bulunmayan mevcut uygulama düzeltilmelidir.

Değerli üyeler,

Gördüğünüz gibi bir kez daha önümüzde yalnız ekonomik bakımdan değil, siyasi bakımdan da zor ve çetrefilli bir yol var.

Bu yolu kat ederken, bizim pusulamız, kuvvetler ayrılığına sadık, hukuk devletine bağlı, özgürlükçü bir demokrasi ile piyasa ekonomisini tam anlamıyla gerçekleştiren, hızlı büyümeye kilitlenmiş bir ekonomi olacaktır. TÜSİAD bu pusulanın yön göstericiliğinde, eleştiri, öneri ve katkılarını sunmaya devam edecektir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.